

## Z PRÁVNÍ PRAKSE

### Platí § 38 lit. c) knih. zák. pro obor přímých daní?

Otázku tuto zodpověděl kladně vrchní soud v Praze v usnesení z 16. X. 1934 čj. R V 834/34-4, otištěném v Právniku sešit 2, roč. 1935 na str. 126. Názor jeho podrobil kritice Grňa v Právniku sešit 1., roč. 1936 na str. 24 a došel k výsledku, že cit. rozhodnutí není možno pokládati za správné, poněvadž § 38 lit. c) knih. zák. byl pro obor přímých daní buď přímo zrušen nebo aspoň v důsledku zrušení předpisů, které opravňovaly k jeho použití, fakticky pozbýl účinnosti.

Nejvyšší soud zabýval se touto otázkou v rozhodnutí ze dne 22. XI. 1935 čj. R I 855/35, dosud neotištěném, v jehož důvodech uvedl: »Nejvyšší soud vyslovil sice v rozhodnutích č. 4, 10.700, 10.770, 10.964 a j. Sb. n. s. zásadu, že k povolení zajišťovací exekuce záznamem zástavního práva na nemovitosti pro pohledávku dlužných daní vzhledem k předpisům dvorských dekretů ze dne 18. září 1786 č. 577 lit. c) a ze dne 24. října 1806 č. 789 Sb. z. s. a článku III. uvoz. zákona k exekučnímu řádu stačí již žádost berního úřadu, aniž třeba přikládati i vykonatelný výkaz daňových nedoplatků. Leč na této zásadě nelze vzhledem k ustanovením zákona ze dne 15. června 1927 č. 76 Sb. z. a n. v příčině zajištění přímých daní (§ 284—290) setrvati. Těmito ustanoveními měly podle důvodové zprávy k § 284—290 cit. zák. nahrazeny býti dosavadní předpisy uvedených dvorských dekretů, které článkem III. uvoz. zák. k ex. ř. byly zachovány v platnosti. Podle čl. II. č. 2 uváděcích ustanovení k zákonu č. 76/1927 Sb. z. a n. zrušují se, není-li v tomto čl., v čl. III. a na jiných místech tohoto zákona jinak stanoveno, všechny dosavadní nařízení a zákony, pokud se týkají zajištění daní. Článek III. uvádí taxativně ustanovení, jež nepozbyla účinnosti, mezi těmito nejsou uvedeny ani čl. III. uvoz. zák. k exekučnímu řádu ani shora zmíněné dvorské dekrety ani § 38 lit. c) knih. zák. Z toho plyne, že ustanovení ta byla předpisy §§ 284 až 290 zák. o přímých daních potud derogována, pokud se týkají zajišťování přímých daní a oněch dávek a poplatků, ohledně nichž jest postupovati podle tohoto zákona. Podle § 284 cit. zák. může vyměřovací úřad, je-li vybrání daně dosud nepředeepsané nebo nesplatné ohroženo, uložit poplatníkovi písemným, ihned proveditelným příkazem, aby ji až do jejího zapravení zajistil. Podle § 285 provede se zajišťovací příkaz zajišťovací exekuci berní nebo soudní. Podle toho lze exekuci k zajištění daně dosud nepředeepsané nebo nesplatné povolití výhradně jen na základě takového zajišťovacího příkazu, jenž tvoří exekuční titul podle § 1 č. 13 ex. ř. Dotčený předpis tvoří doplnění exekučního řádu, totiž ustanovení § 371 ex. ř., dalším případem, kdy exekuci zajišťovací povolití jest bez osvědčení jinak podle § 370 ex. ř. požadovaného.«

Uvážíme-li, že finální úřady ještě dosud, tedy téměř 9 let po vydání zákona o přímých daních, podávají exekuční návrhy na starých formulářích, v nichž se dovolávají § 38 lit. c) knih. zák., článku III. uvoz. zák. k exekučnímu řádu a dvorských dekretů č. 577 lit. c) 1786, 789/1806 Sb. z. s. (tedy předpisů podle názoru nejvyššího soudu zrušených), v nichž uvádějí, že záznam zástavního práva nepotřebuje spravení podle dvorského dekretu č. 789/1806 Sb. z. s. (o tom, že tento dvorský dekret byl zákonem o přímých daních zrušen, není sporu) a uváží-li se dále, že soudy těmito návrhům namnoze vyhovují a poplatníci jen zřídka si proti povolení takové exekuce mohou stěžovati (je nutno obrátit se na advokáta), musíme uznati, že je nejvýš nutno vnést do této otázky světlo a zaříditi, čeho třeba, aby o ní soudy správně a jednotně rozhodovaly.

Pokusme se sami o skromný příspěvek.

### I. P ř e d m ě t ú v a h y.

Titul Grňových poznámek, kterým jsme také tento příspěvek nadepsali, nevystihuje podstatu věci. Nejde jen o to, zda platí § 38 lit. c) kn. zák. pro obor přímých daní čili nic. Problém je širší a odpovíme-li na Grňovu otázku (ať tak či onak), nebude tím zcela rozřešen. Jde o to, jaký je právní stav a jak se má postupovati v příčině exekučního zajišťování daňových pohledávek eráru na nemovitostech poplatníků.

II. Právní stav a praxe před vydáním zákona o přímých daních. O zajišťování všeobecně platila a platí ustanovení exekučního řádu §§ 370 a n., vedená zásadou, že vymáhající věřitel musí osvědčiti, že dobytí jeho pohledávky je ohroženo (§ 370 ex. ř.). V § 371 ex. ř. jsou uvedeny čtyři případy, v nichž je možno exekuci zajišťovací povolit i bez takového osvědčení.

Zvláštní ustanovení měl § 38 lit. c) knih. zák., ponechaný v platnosti článkem XIII. uvoz. zák. k exekučnímu řádu: »Záznam může býti vykonán na požádání veřejných úřadů v případech, ve kterých jsou podle své působnosti povolány, aby nařídily z úřední moci zajištění nároků státní pokladny zástavou.«

Z předpisu toho plyne:

1. že jde o zajištění nároků státní pokladny zástavou na nemovitostech, tedy o exekuci zajišťovací.

2. Že záznam může býti vykonán na požádání úřadu (auf Grund des Einschreitens öffentlicher Behörden). Jak tato žádost má býti instruována, o tom se neříká nic a nutno to dovozovati z jiných zákonných ustanovení.

3. Že záznam se vykoná na žádost úřadu jen, je-li tento úřad podle své působnosti povolán, aby zajištění nařídil.

Správně dovodil Grňa, že toto ustanovení (slovo povolán) předpokládá normu, která povolává (zmocňuje, opravňuje) úřad,

aby zajištění takové nařídil. Takového zmocnění dostalo se veřejným úřadům dvorskými dekrety č. 577 lit c) 1786 a č. 789/1806 Sb. z. s., ponechanými v platnosti článkem III. uvoz. zák. k exekučnímu řádu. Podle prvního z nich byl erár oprávněn žádati zajištění své pohledávky, při čemž stačilo přiložit výkaz o zavedeném šetření nebo nařízení příslušného úřadu. Podle druhého byly úřady oprávněny žádati soudy přímo o zajištění pohledávek, které nelze vymáhati soudně. Zajištění takové nepotřebovalo spravení.

Na tomto právním základě ustálila se praxe na zásadách, že v důsledku obou citovaných dekretů stačí pro povolení záznamu zastavního práva pro zajištění daňových pohledávek pouhá žádost berního úřadu, k níž není třeba přikládat výkaz nedoplatků, že není třeba osvědčení podle § 370 ex. ř. a není třeba spravení záznamu. V tom smyslu rozhodl nejvyšší soud v judikátech Vážný č. 4, 10.700, 10.770, 10.964, 11.484, 1262 a j. Viz též výnos min. spr. otištěný ve Věstníku z roku 1924 pod č. 44.

Nutno však upozorniti na to, že z § 38 lit. c) knih. zák. samého nelze dovozovati, že by k povolení záznamu stačila pouhá žádost, nijak nedoložená. Český text mohl by sváděti k domněnce, jako by citovaný předpis měl ten smysl, že záznam může býti vykonán na p o u h é p o ž á d á n í úřadu. Z německého autentického textu je vidět, že tomu tak není. Právní podklad pro tuto výsadu veřejných úřadů nutno tedy hledati nikoliv v § 38 lit. c) knih. zák., nýbrž v obou uvedených dvorských dekretech.

III. Z m ě n y p r o v e d e n é z á k o n e m o p ř í m ý c h d a n í c h. Za tohoto stavu vydán byl zákon č. 76/1927 Sb. z. a n., který způsobil zmatek především článkem II. uváděcích předpisů: »Není-li v tomto zákoně jinak ustanoveno, zrušují se všechny dosavadní zákony a nařízení, pokud se týkají zajišťování (atd.) daní.« Důvodová zpráva k tomu uvedla, že byla zrušena v e š k e r á u s t a n o v e n í j e d n a j í c í o z a j i š ť o v á n í (atd.) přímých daní, a to bez výhrady, aby celá látka týkající se přímých daní byla upravena v jediném zákoně. Proto též nebyla zvolena dosud obvyklá derogační klausule, která by zrušila t o l i k o o n y p ř e d p i s y, k t e r é n o v é m u z á k o n u o d p o r u j í. (Dův. 269.)

Článek III. však přece uvedl několik výjimek, vypočítav taxativně starší předpisy, které nepozbývají účinnosti. Ani § 38 lit. c) knih. zák., ani čl. III. uvoz. zák. k ex. ř., ani citované dvorské dekrety tam uvedeny nejsou.

O zajištění daní ustanovil pak zákon v § 284: »Je-li vybrání daně s přírážkami dosud nepředepsané nebo nesplatné ohroženo, může vyměřovací úřad, uveďa důvody, z nichž pokládá vybrání za ohrožené, uložit poplatníkovi písemným, ihned proveditelným příkazem, aby ji až do jejího zapravení zajistil.« »Zajišťovací příkaz provede se zajišťovací exekucí berní nebo soudní.« (§ 285 zák.)

Podle důvodové zprávy měla býti těmito předpisy nahrazena ustanovení obou dvorských dekretů, o nichž byla řeč, a měl být

chráněn poplatník před libovůli vyměřovacích úřadů při požadování jistot.

Je tedy nade vší pochybnost jasné, že článkem II. uváděcích předpisů k zákonu o přímých daních byly zrušeny oba zmíněné dvorské dekrety.

Zbývá otázka, byl-li zrušen také čl. III. uvoz. zák. k ex. řádu a § 38 lit. c) knih. zák.

Článek III. uvoz. zák. k ex. řádu ustanovuje, že v platnosti zůstanou dosavadní zákonné předpisy o zajišťování daní (atd.). Sám tedy o zajišťování daní věcně nic neustanovuje a prakticky je zcela bezvýznamné zkoumati, zda byl derogován čili nic. Ať odpovíme na tuto otázku tak či onak, dojdeme vždy k témuž výsledku, že oba dvorské dekrety byly zrušeny a že pro zajišťování daní platí nyní místo nich §§ 284 a n. zákona o přímých daních. Je to tedy otázka akademická a jest jen podotknouti, že by bylo důsledné, když už nejvyšší soud vyslovil názor, že čl. III. derogován byl, prohlásiti také články XIII., č. 5 a XXVII. uvoz. zák. k ex. řádu za zrušeny, neboť i v nich je řeč o zajištění daní a nejsou rovněž v čl. III. uváděcích předpisů k zákonu o přímých daních uvedeny. Viz o tom dále.

Závažnější je otázka, platí-li dosud pro obor přímých daní § 38, lit. c) knih. zákona. Nejvyšší soud má zato, že nikoliv. Rovněž Grňa dovozuje, že cit. předpis byl pro obor přímých daní buď bezprostředně zrušen neb aspoň pozbyl fakticky účinnosti, poněvadž byly zrušeny předpisy (scias oba dvorské dekrety), které opravňovaly k jeho použití. S touto druhou eventualitou nelze souhlasiti, poněvadž Grňa přehlíží, že na místě zrušených dvorských dekretů platí nyní §§ 284 a n. zák. o přímých daních, které rovněž opravňují finanční úřady k použití § 38, lit. c) knih. zák.

Ale také názor, že § 38, lit. c) knih. zák. byl bezprostředně pro obor přímých daní zrušen, budí pochybnosti vzhledem k ustanovení prováděcího nařízení k zákonu o přímých daních č. 175/27 Sb. z. a n., které k § 284 praví: »Zajištění s p l a t n ý c h daní děje se bez zajišťovacího příkazu na základě výkazu nedoplatků j e d n a k p o d l e k n i h o v n í h o z á k o n a, jednak uhrazovací exekucí (nuceným zřízením zástavního práva na nemovitosti nebo zabavením movitostí).«<sup>1)</sup>

<sup>1)</sup> Toto ustanovení je velmi nejasné:

- a) Ačkoliv zákon sám moudře mluví o zajišťování daní dosud nepředeptaných nebo nesplatných (§ 284), ježto splatnou daň není třeba zajišťovati (exekucí zajišťovací), když je možno ji hned vymáhati (exekucí uhrazovací), mluví prováděcí nařízení o zajištění daní splatných, čímž patrně nemá na mysli zajišťovací exekuci, nýbrž zajištění v širším smyslu (nucené zřízení zástavního práva má také povahu zajištění, ačkoliv není exekucí zajišťovací), poněvadž jinak by byl nonsens mluvit o zajištění exekucí uhrazovací.
- b) Není dost jasné, proč by finanční úřad zajišťoval s p l a t n o u daň na základě výkazu nedoplatků podle knihovního zákona, když může voliti druhou eventualitu: uhrazovací exekucí vkladem zástavního práva.

Je jasné, že slova »zajištění podle knihovního zákona« míří na § 38, lit. c) knih. zák. Neboť vklad zástavního práva tu míněn není (o něm je řeč právě v eventualitě druhé) a jiné zajištění podle knihovního zákona není možné.

Jak se děje zajištění dosud nepředepsaných nebo nesplatných daní zajišťovací exekucí soudní, o tom prováděcí nařízení přesnějších ustanovení nemá a říká k § 285, odst. 1. ad 3 jen, že vymáhající úřad určí ve svém návrhu na povolení a výkon zajišťovací exekuce soudní, které exekuční úkony k zajištění mají býti provedeny. Není tedy ve výběru exekučních prostředků nijak omezen a jest bez pochyby »povolán, aby nařídil z úřední moci zajištění nároků státní pokladny zástavou« (slova § 38 c knih. zák.) a není rozumného důvodu, proč by soud neměl podle § 38 lit. c) knih. zák. na takovou žádost záznam zástavního práva povolit, ovšem s předpokladem, že k žádosti bude přiložen zajišťovací příkaz podle § 284 zák. Záznam takový by ovšem vyžadoval spravení, poněvadž dvorský dekret, který veřejné úřady od spravení osvobozoval, byl zrušen a v zákoně o přímých daních podobné ustanovení není.

Možno ovšem namítnouti, že tento výklad odporuje ustanovení článku II. a III. uvozovacích předpisů k zákonu o přímých daních. Argumentace, kterou podle těchto předpisů operuje nejvyšší soud a téměř souhlasně Grňa, je na první pohled zcela jasná, logická a nepochybná: Čl. II. zrušil všechny zákony a nařízení, pokud se týkají zajišťování daní s výjimkou několika předpisů vypočítaných t a x a t i v n ě v čl. III. Ustanovení § 38 lit. c) knih. zák. a čl. III. uvoz. zák. k ex. ř. týkají se nepochybně zajišťování daní, v čl. III. uváděcích předpisů uvedeny nejsou, jsou tedy pro obor přímých daní zrušeny.

Stačí domysleti tento výklad do důsledku, aby se ukázala jeho neudržitelnost. Podle něho totiž byly by pro obor přímých daní zrušeny všechny předpisy exekučního řádu o zajišťovací exekuci. Neboť jsou to předpisy, které se týkají zajišťování pohledávek a v čl. III. uvedeny nejsou. Ale pak by nebylo možno použití pro zajišťování daní vůbec soudní exekuce, poněvadž by nebyla nikde v zákoně upravena. Exekuční řád by pro tento obor neplatil a v zákoně o přímých daních o s o u d n í exekuci žádných předpisů není. A přece § 285 zák. soudní exekuci zajišťovací výslovně připouští. Je nasnadě výklad, že zákon, mluvě v § 285 zák. o zajišťovací exekuci s o u d n í, p ř e d p o k l á d á, že se tato exekuce provede podle předpisů o ní platných, tedy podle exekučního řádu a podle knihovního zákona. O vymáhání daní ustanovil to § 343 zák. výslovně.

Tím by byl hořejší výklad uveden v soulad také s ustanovením článku II. uváděcích předpisů k zákonu o přímých daních.

## IV. R e k a p i t u l a c e.

Podle těchto úvah byly by předpisy § 38 lit. c) knih. zák. a čl. III. uvoz. zák. k ex. ř. zákonem o přímých daních nedotčeny a postup při zajišťování daňových pohledávek na nemovitostech by byl tento:

A. »Zajištění« splatné daně provede se vkladem zástavního práva podle vykonatelného výkazu nedoplatků nebo platebního rozkazu, který je exekucním titulem podle § 1 č. 12, resp. č. 13 ex. ř. (Prov. nař. k § 284 zák. o př. d.) Tu nejde o exekuci zajišťovací.

B. Zajištění daně dosud nepředepsané nebo nesplatné provede se z á z n a m e m zástavního práva na základě zajišťovacího příkazu (o něm viz § 284 zák. a prov. nař. k němu), který je exekucním titulem podle § 1 č. 13 ex. ř., podle § 38 lit. c) knih. zák. Tu jde o exekuci zajišťovací ve smyslu § 379 ex. ř., osvědčení však není nutné v důsledku ustanovení § 284 zák. o přímých daních, který je dalším (pátým) případem § 371 ex. ř., a tedy doplňkem exekucního řádu (viz shora otištěné rozhodnutí nejvyššího soudu).

Záznam takový vyžaduje ovšem spravení, které bude povoleno po předložení vykonatelného platebního rozkazu.

JUDr. Josef Trnečka.

---

**Výprava (§ 1231 o. z.). — Mimořádný dovolací rekurs, volné uvážení, poměr k věnu, zjišťování majetkových poměrů, doplněk k dovolacímu rekursu.**

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu navrhovatele, ani rekursu jeho odpůrce, odmítl doplněk k dovolacímu rekursu navrhovatelovu a uvedl v odůvodnění:

I. K dovolacímu rekursu odpůrce navrhovatelova:

Prvý soud přiznal navrhovateli proti odpůrci nárok na výpravu v částce 70.000 Kč. Rekursní soud vyhověv částečně rekursu odpůrce navrhovatele, snížil částku tu na 45.000 Kč. Jde tu tedy, pokud jde o posléze uvedenou částku, o srovnalá usnesení obou nižších soudů, a bylo by proto možno odpůrci navrhovatelovu proti dotčenému usnesení rekursního soudu podati jedině mimořádný dovolací rekurs, opřený pouze o zákonné důvody, uvedené v § 46, odst. 2. zák. čís. 100/1931 Sb. z. a n., tedy pro nezákonnost, zřejmý rozpor se spisy nebo zmatečnost. V rámci důvodů nezákonnosti brojí jen proti výši výpravy, jež byla volným uvážením rekursního soudu na základě zjištěných majetkových poměrů a platební mohoucnosti jeho stanovena a nedoličuje, v kterém směru se napadené usnesení přiči jasnému a nepochybnému znění nebo smyslu zákona, jehož bylo nebo mělo býti na případ použito (čl. V., bod 1. zák. čís. 251/1934 Sb. z. a n.). — (Srov. sb. n. s. 11.455 a 12.707). O nezákonnosti však nemůže býti řeči tam, kde zákon